

Geografia i geoparcs

Article de Xavier Varela i Pinart, biòleg i professor d'ensenyament secundari jubilat

Vista panoràmica del Montsec d'Ares | Cedida

[despiece]Senyor director,
[noindent]

La segona quinzena d'aquest proppassat mes d'abril, el **Geoparc de la Conca de Tremp i el Montsec** del Prepirineu Català ha commemorat el cinquè aniversari del seu reconeixement per part de la UNESCO com a membre de la xarxa de global o mundial de geoparcs. Abans de continuar cal recordar que l'acrònim UNESCO significa Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura, i que aquesta institució internacional defineix els geoparcs com a *"àrees geogràfiques úniques i unificades on els llocs i paisatges d'importància geològica internacional es gestionen amb un concepte holístic de protecció, educació i desenvolupament sostenible" amb els objectius de "millorar la consciència i la comprensió dels problemes clau a què s'enfronta la societat, com ara utilitzar els recursos de la nostra terra de manera sostenible, mitigar els efectes del canvi climàtic i reduir riscos relacionats amb perills naturals"*.

En realitat però, aquella primavera de 2018, després del reconeixement per part de la UNESCO del geoparc, obviant la definició i els objectius que acabem de transcriure en el paràgraf anterior, des de la Diputació de Lleida es va promoure el canvi de nom del geoparc per la que van anomenar "marca comercial Orígens-Pirineus Catalans". Un canvi de nom, en el millor dels casos sorprenent, lluny del sentit comú, que va copiar descaradament el nom d'una indústria catalana de l'alimentació, Ametller Origen, i també, embolica que fa fort, es confon amb les denominacions d'origen que verifiquen les qualitats dels productes alimentaris. Abans de continuar amb aquesta lamentable decisió de la Diputació de Lleida, fem un parèntesi i permeteu-me que us expliqui una anècdota, una notícia que en el seu moment va passar desapercibuda a casa nostra:

"El dia u de setembre de 2015, per una ordre federal de l'administració del President Barack Obama, el Denali, la muntanya més alta de l'Amèrica del Nord (6.168 m) va recuperar el nom

original que li havien donat des de feia segles els habitants nadius d'Alaska i que, des de 1975, la Junta Geogràfica d'aquest estat reclamava. Quedava enrere el nom de McKinley, que li va posar l'any 1896 un aventurer i cercador d'or com a homenatge al polític i en aquell moment candidat a la presidència dels EE.UU. el Sr. William McKinley, que va ser el 25è president dels EE.UU. i que van assassinar l'any 1901. Potser per això, l'any 1917 el Congrés dels EE.UU. havia ratificat el nom de McKinley per a la muntanya més alta d'Alaska."

Evidentment que no tenen cap relació el Denali i el Geoparc de la Conca de Tremp i el Montsec; però hi ha un parell de detalls de l'anècdota anterior que cal tenir en compte: el primer detall, que el nom McKinley, quan es va fer el canvi l'any 2015, era un actiu turístic de primer ordre, tan la muntanya com el el parc natural homònim, conjuntament amb la pesca de salmons als rius d'Alaska i els creuers de Juneau. I el segon, que ni els criteris econòmics lligats al turisme de l'estat d'Alaska, ni la pressió d'alguns polítics federals de primera línia dels EE.UU. no van ser cap obstacle per a una restitució que feia dècades que reclamava la Junta Geogràfica d'Alaska. En resum, la *Geografia* d'un territori per davant de l'*Economia*!

Tornem ara a casa nostra, a Catalunya, i al Geoparc de la Conca de Tremp i el Montsec. Tots els geoparcs mundials porten el nom del territori on estan ubicats, això és una obvietat elemental si ens fixem en la definició de la mateixa UNESCO, i no n'hi ha cap -o no n'hi havia cap fins fa cinc anys!- que, un cop incorporat a la xarxa mundial de geoparcs se n'hagués canviat el nom (*Geografia*) per una marca comercial (*Economia*) que, segons els polítics promotors del canvi havia de servir per "posicionar el territori a nivell internacional i augmentar el turisme". En aquests moments doncs, Catalunya com a país, té l'únic geoparc mundial amb una marca comercial, i amb la pretensió poc dissimulada de convertir-lo en una espècie de parc temàtic turístic, això sí, amb les atraccions escampades per a totes les comarques prepirinenques. Vaja, que encara que remarquin i justifiquin el canvi de nom amb l'objectiu de la UNESCO del "desenvolupament sostenible", a la Diputació de Lleida avui l'*Economia* per davant de la *Geografia*!

Però, no és només una qüestió de la prioritització del turisme massiu d'un territori. En la comarca del Pallars Jussà, per exemple, que és el territori majoritari del geoparc, en les darreres dècades ha patit el despoblament rural, i al mateix temps un envelliment general de la població. Quan succeeixen aquests canvis en una àrea geogràfica, no sols es perden els sectors primaris de l'economia d'un país, sinó que també es perd la toponímia local a la vegada que s'empobreix la llengua parlada i la tradició oral d'aquell territori.

En aquest sentit, la relegació dels termes Conca de Tremp i Serra del Montsec a l'oblit en l'àmbit del geoparc s'hauria de corregir el més aviat possible, perquè malgrat els discursos oficials dels presidents de la Diputació de Lleida i del Geoparc que es van fer l'any 2018 justificant la marca comercial, tanmateix uns discursos plens de bones intencions i de tòpics, ignorant la fonamentació científica del concepte geoparc, van transmetre la idea subjacent que els termes geogràfics Conca de Tremp i Serra del Montsec no tenen valor per ells mateixos, que són expressions de la gent gran i que calia substituir-les pel concepte global Pirineus. No us recorda tot això el centralisme ferroviari de l'Estat Espanyol que s'inicià cap allà els anys 20 del segle passat i completament vigent quan l'any 2003 ADIF va rebatejar la reformada estació de la RENFE de Lleida amb el nom *Lleida-Pirineus*?

Finalment, minimitzar i simplificar la Geografia de Catalunya és col·laborar en la reducció de l'ús de la llengua catalana, és empobrir-la, és fer el joc a totes aquelles persones que no la volen o que la voldrien extingida (catalanofòbia), i és, comptat i debatut, reforçar la pressió centralista de l'Estat Espanyol.

Xavier Varela i Pinart

Biòleg

[/despiece]

Avís:

Els continguts publicats a la secció del lector *Dis la teva!* no necessàriament s'adiuen a la línia editorial de **Pallars Digital**. Aquest mitjà no es fa responsable de les opinions que aquí s'hi expressen.

[noticiadiari]68/12444[/noticiadiari]